

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΛΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Η ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΛΥΩΝ (ΛΟΥΓΔΟΥΝΩΝ)

Ωραιοζήλη Τζίνα Δαβιλά (Γεωργία)

Θεολόγος-Αρθρογράφος, Ρ/Π-Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια ΕΚΠΑ: “Η Θεολογία στον Σύγχρονο Κόσμο” με ειδίκευση “Εκκλησία, Διαθρησκειακός Διάλογος και Διεθνείς Σχέσεις”

Μάθημα: Ανθρώπινο Πρόσωπο και Χριστιανική Παράδοση
Διδάσκων Καθηγητής: Δρ Γεώργιος Σταυρόπουλος-Γιουσπάσογλου
Εξάμηνο: Γ΄
Ακαδημαϊκό Έτος: 2021-22
ΑΜΦ: 202021

“Ο Αδάμ αποτυγχάνει της θεϊκής του αποστολής· εξοπλισμένος με τα χαρίσματα της ελευθερίας, της κρίσεως, της βουλήσεως, του αυτεξουσίου, κατά την εικόνα του δημιουργού Θεού του, δεν κατορθώνει να ομοιάσει στον δημιουργό του βελτιούμενος επ’ άπειρον και οδηγείται μέσω της Εύας στην παρακοή, στην πτώση και στην αδυναμία να θεώσει την φύση του, σύμφωνα με την εντολή που έλαβε από τον Θεό. Την αδυναμία αυτή και όσα από αυτήν πηγάζουν έρχεται να θεραπεύσει ο Χριστός. Μέσω της Θεοτόκου, η οποία αναλαμβάνει τον ρόλο της νέας Εύας, της μητέρας δηλαδή της νέας ανθρωπότητας, προσλαμβάνει την ανθρώπινη φύση του Αδάμ και την ενώνει, όπως γνωρίζουμε, ασυγχύτως με την θεϊκή”.¹

Δυο βασικά ζητήματα απασχολούν το μεγαλειώδες έργο του Αγίου Ειρηναίου Λουγδούνων: ο Χριστός και η Υπεραγία Μητέρα Θεοτόκος. Ή προ-Καινοδιαθηκικά: ο πρωτόπλαστος Αδάμ και η ανυπάκουη Εύα. Η Θεανθρώπιση του Χριστού, η ανθρώπινη Σάρκα που έλαβε, αποκαθιστούν οριστικά και αμετάκλητα την σχέση του ανθρώπου με τον Θεό που διεκόπη από την επιπολαιότητα, την έπαρση, την παρακοή ή και ανυπακοή του Αδάμ και την εκδίωξή του από την ευημερία του Παραδείσου, ενώ η Παρθένος Μαρία σε αντιδιαστολή με την επηρμένη ή εξαπατημένη Εύα, γίνεται το κέντρο και ο άξονας, το “όχημα”, το Ιερό Σώμα μέσω της Οποίας κυοφορείται ο Υιός του Θεού και γίνεται σάρκινος Άνθρωπος με κάθε θεϊκή ιδιότητα που Του αποδόθηκε από τον Πατέρα Του. Συνεπώς, από την παρθένα χοϊκή γη προήλθε ο πρώτος και αναμάρτητος άνθρωπος, ο Αδάμ που εξέπεσε των δοσμένων με γεναιοδωρία χαρισμάτων και προτερημάτων του και από την Παρθένο Μαρία γεννήθηκε ο Μονογενής Υιός του Θεού, ο Ιησούς Χριστός, για να ξαναδώσει την σωτήρια στους ανθρώπους σε όποιον ελεύθερα αποφάσιζε την προσωπική του αιώνια απαλλαγή από την πτώση, την συμμετοχή του στην Ουράνια Βασιλεία, την επικοινωνία του με την Αγία Τριάδα.

Η Ανακεφαλαίωση του Αγίου Ειρηναίου είναι ο δρόμος της αισιοδοξίας του Ορθόδοξου Χριστιανού προς τον Χριστό, Θεό Λόγο και Πατέρα, με το Άγιο Πνεύμα να στεφανώνει την ζωή με την αφθαρσία και την αθανασία της ανθρώπινης φύσης μέσω της Σαρκώσεως. Ό,τι δεν πρόφτασε λόγω της πτώσης να κάνει ο Αδάμ παρασυρμένος στην αμαρτία και την παροδικότητα, το έπραξε ο Χριστός αναγεννώμενος, επανασυγκροτούμενος και ανακεφαλαιώνοντας την Κτίση² με συνεργό και συνοδοιπόρο την Μητέρα Του Μαρία, την Παναγία, όπως η Θεία Οικονομία όρισε.

1: *“Η ανακεφαλαίωση κατά τον άγιο Ειρηναίο επίσκοπο Λουγδούνων”*, του Αρχιμανδρίτου Μιχάηλ Σταθάκη, fosfanariou.gr

2: Εισήγηση Γεώργιου Σταυρόπουλου-Γιουσπάσογλου, Επίκ.Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας, ΕΚΠΑ: *«Η σημασία της γυναικάς στη σκέψη του ιερού Αυγουστίνου»*, Διημερίδα

Ο άνθρωπος με την πτώση του Αδάμ έχασε κάθε κοινωνία με τον Θεό ως αμέτοχος της θείας ζωής, ενώ ο Ιησούς με κέντρο και άξονα την ανιδιοτελή Του αγάπη προς τον εκπεσόντα άνθρωπο διορθώνει το λάθος, την αποχή, την απουσία πνευματικότητας, χαρίζοντας με γενναιοδωρία την Χάρη Του στον μετέωρο άνθρωπο, επιβεβαιώνοντας την προφητική παράδοση και διασφαλίζοντας την ενότητα των δύο Ιερών Βιβλίων: της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης. Στα χρόνια που έζησε ο Άγιος Ειρηναίος η παρανόηση των Γνωστικών για τον Τρισυπόστατο Θεό, τον οδήγησαν στην επανατοποθέτηση των αρχών και ιερών κανόνων από τους οποίους διεπόταν η Χριστιανική Διδασκαλία απαντώντας με λυρικό και συνάμα ρεαλιστικό τρόπο στις κακοδοξίες των γνωστικών, αντιπαραβάλλοντας την σοφία και το μέγεθος της ανιδιοτελούς αγάπης του Τριαδικού Θεού, Αχρονου, Αιώνιου, Ατελεύτητου Δημιουργού του κόσμου, με έναν σκοπό: την συμμετοχή του ανθρώπου ως του τελειότερου δημιουργήματός Του στην γαλήνη της αιώνιας, παραδείσιας ζωής. Μπροσ στην πτώση του ανθρώπου από την απάτη και την μοχθηρία του διάβολου, του εκπεσόντα μοχθηρού αγγέλου, η Θεία Οικονομία πάντα παρούσα με την Γέννηση του Χριστού, την Σάρκωση του Θεού Λόγου, την θυσία Του και στην Ανάστασή Του στο πρόσωπο του Χριστού, ξαναχτίζει τον αυθεντικό άνθρωπο, αποκαθιστά την πληγωμένη σχέση με τον Θεό και ισορροπεί την ανθρώπινη φύση που έχει υποστεί φθορά και πνευματική κακοποίηση, η οποία τον οδηγεί ανεπιστρεπτί στο αιώνιο σκοτάδι, την ανυπαρξία, την απροσωποποιημένη ύπαρξη. Δημιουργείται μέσω της Ενανθρωπήσεώς Του μια νέα υγιής, βελτιωμένη σχέση της ανθρωπότητας που στοχεύει στην νίκη εναντίον του Κακού, εναντίον της μοναξιάς και του χάους στην πραγματικότητα. Είναι η αφετηρία μιας ολοκαίνουργιας ζωής που ολοκληρώνεται με χαρούμενο και ευλογημένο τρόπο μετά την πτώση.

Η **Ανακεφαλαίωση** είναι η νέα ανάγνωση στο βιβλίο της ζωής μας το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τον Χριστό, αφού Εκείνος, με γνώμονα την αγάπη Του και μόνο, προσφέρεται, θυσιάζεται για να μην χαθεί ο άνθρωπος, για να μην απωλεσθεί η επαφή με το Φως και την Αιωνιότητα εξαιτίας των τραγικών λαθών των πρώτων ανθρώπων, του Αδάμ και της Εύας. Το τραγικό-πτωτικό δίπολο Αδάμ-Εύας που ευθύνεται για την μετέπειτα σκοτεινή ζωή του γένους, διορθώνεται λόγω της άνευ ορίων αγάπης του Θεού με νέο διάυλο επικοινωνίας μαζί Του: Χριστός-Παρθένος Μαρία, Μητέρα Ιησού με έναν και μοναδικό στόχο την Σωτηρία των ανθρώπων από τα δεσμά της φθοράς, του φθόνου, του διάβολου και του οριστικού θανάτου αποδεικνύοντας για πολλοστή φορά το έλεος του Θεού. Την διαδικασία τιαυτής ανάπλασης ο Άγιος Ειρηναίος χαρακτηρίζει ως Ανακεφαλαίωση, αφού μόνο από τον Χριστό και την Θεανθρώπινη Φύση Του θα

κερδιζόταν ξανά η αφθαρτοποίηση του πτωτικού ανθρώπου. Συνεπώς, το καθ'ομοίωσιν μπορούσε ξανά να κερδηθεί, η διασπασμένη ανθρώπινη φύση να επανασυγκροτηθεί. Η Ενσάρκωση επί της ουσίας είναι μια αναδημιουργία, μία δεύτερη δημιουργία. Αυτή η νέα δημιουργία εξασφαλίζει την επανασύνδεση του ανθρώπου με το Θεό και πραγματώνεται η συμφιλίωση του κτίσματος με τον πλάστη του. Την απώλεια της χάριτος και της αυθεντικότητας της ανθρώπινης φύσης εκ Θεού από την παρακοή της ανυπάκουης Εύας, αποκαθιστά η Χάρη της Παρθένου Μαρίας, υπάκουης και αφιερωμένης στον Θεό, διασώζοντας ολόκληρη την ανθρωπότητα, φέρνοντας στον γήινο κόσμο τον Υιό Λόγο του Θεού, όπως ακριβώς έπραξε ο Χριστός με την Σταύρωση και την Ανάστασή Του σώζοντας ολόκληρο το ανθρώπινο γένος. Το Τίμιο Ξύλο του Σταύρου Του έγινε η σωτηρία των ανθρώπων μετά το ξύλο της ζωής που καταχράστηκαν οι πρωτόπλαστοι και έφεραν την ακοινωνησία με τον Θεό.

Η Άγια Σταύρωση και η Ανάσταση του Θεανθρώπου επιστρέφουν την ελπίδα και την οριστική σωτηρία του ανθρώπου δίνοντας του πάντα το αυτεξούσιο και την ελευθερία της επιλογής, η “Ανακεφαλαίωση” ωστόσο του Αγίου Ειρηναίου Λουγδούνων οριστικοποιεί επισήμως την σωτηρία των ανθρώπων βάσει της Θεανθρώπινης Πράξεως, αφήνοντας ανεπιστρεπτί στο παρελθόν τις αβεβαιότητες και τις αποπροσανατολιστικές απόψεις των γνωστικών και πάσης φύσεως αιρετικών εις βάρος της Ορθόδοξης Χριστιανικής Παραδόσεως περί Θείας Θυσίας, Ενανθρωπήσεως του Χριστού, Θεανθρώπινης Φύσεώς Του και Τριαδικής Ομοουσιότητας. Εξ αυτού του λόγου και μόνο, το έργο *Ανακεφαλαίωση* είναι μεγαλειώδες και υποδειγματικό.